ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
F. G. JACOBS
της 10ης Φεβρουαρίου 1994 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Στην παρούσα υπόθεση, οινοπαραγωγός διεκδικεί το αποκλειστικό δικαίωμα να χρησιμοποιεί την ονομασία *Château de Calce* για την περιγραφή οίνου παραγομένου στα κελλάρια πύργου, χρησιμοποιώντας σταφύλια που καλλιεργούνται σε τμήμα του αρχικού του κτήματος.

Το ιστορικό της υποθέσεως

2. Η υπόθεση ξεκινάει από ένα γεγονός που συνέβη περισσότερο από έναν αιώνα πριν. Στις 14 Αυγούστου 1863, οι ιδιοκτήτες ακινήτου γνωστού ως Château de Calce, στο Calce-par-Rivesaltes της γαλλλικής περιφερείας των Ανατολικών Πυρηναίων, το διένειμαν και πώλησαν τα προκύψαντα τμήματα σε 47 εντοπίους χωρικούς. Το ακίνητο αποτελούνταν από ένα château, που περιελάμβανε τον αρχικό μεσαιωνικό αρχοντικό πύργο του κτήματος με τους πέριξ αμπελώνες του. Κύριοι και καλλιεργητές αυτών των αμπελώνων είναι ακόμη διάδοχοι των χωρικών, ο δε οίνος που παράγουν φέρει την ελεγχόμενη ονομασία προελεύσεως (appellation d'origine contrôlée) «Côtes du Roussillon». Οι παραγωγοί συνέστησαν συνεταιριστική ένωση, τη Société Coopérative de Calce, και η ένωση αυτή (στο εξής: συνεταιρισμός) είναι ο δεύτερος εναγόμενος της κύριας δίκης. Φαίνεται ότι ο οίνος τους παράγεται στις εγκαταστάσεις του συνεταιρισμού από σταφύλια που τρυγώνται από τους αμπελώνες των μεμονωμένων μελών.

3. Κεντρικό τμήμα του κτιρίου του αρχικού πύργου ανήκει σήμερα στην Claire Lafforgue, η οποία είναι επίσης ιδιοκτήτρια τριών εκταρίων με αμπελώνες που αρχικά ανήκαν στο κτήμα. Η Lafforgue και ο αδελφός της François Baux — ενάγοντες στην κύρια δίκη — παράγουν κρασί από αυτούς τους αμπελώνες (που επίσης φέρει την ένδειξη «Côtes du Roussillon»), χρησιμοποιώντας προς τούτο οινοποιητικό εξοπλισμό εγκατεστημένο στον πύργο. Τμήματα του πύργου έχουν επίσης αποκτηθεί από την εταιρία SCI Château de Calce, η οποία συνεστήθη για τον σκοπό αυτό από τον δεύτερο των καθών. Η εταιρία αυτή είναι η πρώτη των εναγομένων της κύριας δίκης.

4. Στις 28 Ιουλίου 1986, οι ενάγοντες της κύριας δίκης κατέθεσαν στις αρμόδιες εθνικές αρχές την ονομασία «Château Lafforgue». Στο γαλλικό δίκαιο, η καταχώριση αυτή παρέχει στον καταθέτοντα το αποκλειστικό δικαίωμα χρήσεως της ονομασίας για την

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

περιγραφή του παραγομένου από αυτόν οίνου. Οι ενάγοντες της κύριας δίκης ισχυρίζονται ότι προηγουμένως οι αρχές είχαν απορρίψει την αίτησή τους περί καταχωρίσεως της ονομασίας «Château de Calce» και αντ' αυτής τους είχαν προτείνει να επιλέξουν μεταξύ «Château Lafforgue» και «Château de Calce-Lafforgue». Εντούτοις, τον Δεκέμβριο του 1986 ο συνεταιρισμός πέτυχε να καταχωριστεί για λογαριασμό του η ονομασία «Château de Calce». Οι ενάγοντες προσέφυγαν τότε στο Tribunal de Grande Instance του Perpignan, διεκδικώντας το αποκλειστικό δικαίωμα χρήσεως της ονομασίας «Château de Calce». Η αγωγή έγινε δεκτή, η απόφαση όμως του Tribunal de Grande Instance ανετράπη από το Εφετείο του Montpellier. Ενώ το Tribunal de Grande Instance είχε κρίνει ότι η κυριότητα της Lafforgue επί ορισμένων κεντρικών τμημάτων του ιστορικού château της παρείχει το αποκλειστικό δικαίωμα επί της ονομασίας «Château de Calce», το Εφετείο αποφάνθηκε ότι τέτοιο δικαίωμα είχαν εξίσου όλοι οι διάδοχοι των αρχικών αγοραστών του διανεμηθέντος ακινήτου, και συνεπώς και ο συνεταιρισμός. Εφόσον ο συνεταιρισμός είχε πρώτος καταθέσει την ονομασία, είχε το δικαίωμα να τη χρησιμοποιεί χωρίς την προσθήκη προθέματος. Εξάλλου, το Εφετείο δεν είχε αρνηθεί στους ενάγοντες το δικαίωμα να χρησιμοποιούν την ονομασία, αλλά τους επέβαλε μόνο να τη συνδυάζουν με το πρόθεμα «Lafforgue». Οι ενάγοντες άσκησαν αναίρεση κατά της αποφάσεως ενώπιον του Cour de Cassation.

5. Το Cour de Cassation θεωρεί ότι η υπόθεση άπτεται θεμάτων του κοινοτικού δικαίου και για τον λόγο αυτό υπέβαλε δύο ερωτήματα, ζητώντας την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως. Τα ερωτήματα αφορούν το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 997/81 της Επιτροπής [1] και «κάθε άλλη εφαρμοστέα διάταξη» [2], και έχουν ως εξής:

«1) Έχει το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 997/81 της Επιτροπής, της 26ης Μαρτίου 1981, εφαρμογή οσάκις οι αμπελουργοί παράγουν οίνο, φέροντα ελεγχόμενη ονομασία προελεύσεως, επί των γαιών του κτήματος ενός πύργου που αποτέλεσε το αντικείμενο διανομής και οι οποίοι ίδρυσαν και αποτελούν μέλη συνεταιρισμού εντός των εγκαταστάσεων του οποίου οινοποιείται το προϊόν της συγκομιδής;

2) Προσήκει διαφορετική απάντηση εάν ο συνεταιρισμός περιλαμβάνει, μεταξύ των μελών του, αμπελουργούς των οποίων οι γαίες δεν προέρχονται από το παλαιό κτήμα του πύργου;»

6. Στη συνέχεια, θα προσπαθήσω πρώτα να προσδιορίσω τις οικείες κοινοτικές διατάξεις και κατόπιν θα εξετάσω ποιες απαντήσεις πρέπει να δοθούν στα υποβληθέντα ερωτήματα.

1 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 997/81 της Επιτροπής, της 26ης Μαρτίου 1981, περί των λεπτομερειών εφαρμογής για τον χαρακτηρισμό και την παρουσίαση οίνων και γλευκών σταφυλής (ΕΕ L 106, σ. 1). Να σημειωθεί ότι οι οικείες διατάξεις έχουν καταργηθεί και επαναφερθεί εν ισχύι με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3201/90 της Επιτροπής, της 16ης Οκτωβρίου 1990 (ΕΕ L 309, σ. 1).

2 — Από τα προδικαστικά ερωτήματα φαίνεται ότι το Cour de Cassation αναφέρεται, ιδίως, στον κανονισμό (ΕΟΚ) 355/79 του Συμβουλίου, της 5ης Φεβρουαρίου 1979, περί των γενικών κανόνων για την περιγραφή και την παρουσίαση οίνων και γλευκών σταφυλής (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/024, σ. 200). Οι οικείες διατάξεις έχουν καταργηθεί και επαναφερθεί εν ισχύι με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2392/89 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1989 (ΕΕ L 232, σ. 13), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3886/89 του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 1989 (ΕΕ L 378, σ. 12).

Οι κοινοτικές διατάξεις

7. Οι βασικές διατάξεις του κοινοτικού δικαίου που διέπουν την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς κωδικοποιήθηκαν για πρώτη φορά με τον κανονισμό (ΕΟΚ)337/79 του Συμβουλίου [3]. Το άρθρο 54 του κανονισμού αυτού προβλέπει τη θέσπιση από το Συμβούλιο γενικών κανόνων για την περιγραφή και την παρουσίαση των προϊόντων που υπάγονται στον κανονισμό. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 355/79 [4]. Ο τίτλος Ι (άρθρα 1 έως 38) του κανονισμού θέτει κανόνες για την περιγραφή των οίνων και χωρίζεται σε δύο κεφάλαια. Το κεφάλαιο Ι (άρθρα 2 έως 26) αναφέρεται στην περιγραφή προϊόντων κοινοτικής καταγωγής, ενώ το κεφάλαιο ΙΙ (άρθρα 27 έως 38) αναφέρεται στην περιγραφή προϊόντων προελεύσεως τρίτων χωρών. Το τμήμα Β (άρθρα 12 έως 21) του κεφαλαίου Ι εφαρμόζεται σε οίνους που χαρακτηρίζονται ως «οίνοι ποιότητας που παράγονται εντός καθορισμένων περιοχών» (ν. q. p. r. d.), δηλαδή σε οίνους που πληρούν τους όρους του κανονισμού (ΕΟΚ) 338/79 του Συμβουλίου [5]. Στους οίνους αυτούς περιλαμβάνονται, ιδίως, γαλλικοί οίνοι με την ένδειξη «appellation d'origine contrôlée» (όπως οι οίνοι στην προκειμένη περίπτωση) [6].

3 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 337/79 του Συμβουλίου, της 5ης Φεβρουαρίου 1979, περί κοινής οργανώσεως της αμπελοοινικής αγοράς (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/024, σ. 112). Η επόμενη κωδικοποίηση περιέχεται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 822/87 του Συμβουλίου, της 16ης Μαρτίου 1987, για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς (ΕΕ L 84, σ. 1).

4 — Βλ. ανωτέρω, σημείο 2.

5 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 338/79 του Συμβουλίου, της 5ης Φεβρουαρίου 1979, περί καθορισμού ειδικών διατάξεων σχετικών με τους οίνους ποιότητας που παράγονται εντός καθορισμένων περιοχών (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/024, σ. 159).

6 — Βλ. άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 338/79, όπ. π., σημείο 5.

8. Το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 355/79 καθορίζει τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνονται στην ετικέτα ενός v. q. p. r. d. Το άρθρο 12, παράγραφος 2, προβλέπει ότι:

«Για τους v. q. p. r. d., η περιγραφή επί της ετικέτας μπορεί να συμπληρώνεται με την ένδειξη:

(...)

λ) του ονόματος της αμπελουργικής εκμεταλλεύσεως ή της ομάδας αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων, όπου παρήχθη ο εν λόγω v. q. p. r. d., η οποία δύναται να του προσδώσει μεγαλύτερη φήμη, εφόσον η ένδειξη αυτή ρυθμίζεται σύμφωνα με τις κοινοτικές διατάξεις ή, ελλείψει τούτων, από το παραγωγό κράτος μέλος.

(...)

ο) ένδειξη προσδιορίζουσα την εμφιάλωσή τους, που έγινε:

— είτε εντός της αμπελουργικής εκμεταλλεύσεως, όπου οι χρησιμοποιηθείσες σταφυλές για τους οίνους αυτούς ετρυγήθησαν και οινοποιήθηκαν,

— είτε από ομάδα αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων,

— είτε σε μια επιχείρηση, που ευρίσκεται στην καθορισμένη περιοχή ή αμέσως γειτονική με αυτή την περιοχή, στην οποία αμπελουργικές εκμεταλλεύσεις, όπου οι χρησιμοποιηθείσες σταφυλές ετρυγήθησαν, έχουν ιδρυθεί σε ομάδα αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων η οποία προέβη στην οινοποίηση αυτών των σταφυλών.

(...)» [7]

Παρόμοιες διατάξεις ισχύουν για οίνους που χαρακτηρίζονται ως «επιτραπέζιοι οίνοι» παρά ως «v. q. p. r. d.», αλλά προσδιορίζονται με τη γεωγραφική τους προέλευση: βλ. άρθρο 2, παράγραφος 3, στοιχείο στ', που αντιστοιχεί στο άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο ο', και άρθρο 2, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', που αντιστοιχεί στο άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο λ'.

9. Τα άρθρα 2, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', και 12, παράγραφος 2, στοιχείο λ', του κανονισμού 355/79 τίθενται σε εφαρμογή με το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 997/81 [8], το οποίο προβλέπει ότι:

«Για την ένδειξη του ονόματος της αμπελουργικής εκμεταλλεύσεως, όπου ένας οίνος έχει παραχθεί, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 3, στοιχείο ζ' και το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο μ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 355/79, οι όροι:

— "château", "domaine",

[και ανάλογες εκφράσεις σε άλλες κοινοτικές γλώσσες]

(...)

δεν δύνανται να χρησιμοποιούνται, παρά μόνον εφόσον ο εν λόγω οίνος προέρχεται αποκλειστικά από [σταφυλές] [9] που έχουν παραχθεί σε αμπελώνες, οι οποίοι ανήκουν σ' αυτή την ίδια αμπελουργική εκμετάλλευση, και η οινοποίηση πραγματοποιήθηκε μέσα στην εκμετάλλευση αυτή».

7 — Οι διατάξεις αυτές αντιστοιχούν στο άρθρο 11, παράγραφος 2, στοιχεία μ' και π', του κανονισμού 2392/89. Το άρθρο 11, παράγραφος 2, στοιχείο π', τροποποιήθηκε από το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 3886/89 (όπ. π., σημείο 2). στην τροποποιηθείσα μορφή του, η παράγραφος 2 διατυπώνεται ως εξής: «είτε σε ομάδα αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων, εφόσον ο εν λόγω οίνος παρήχθη από τις αμπελουργικές εκμεταλλεύσεις μέλη της ομάδας αυτής ή από την ίδια την ομάδα, από σταφύλια ή γλεύκη που προέρχονται από αυτές τις αμπελουργικές εκμεταλλεύσεις».

8 — Ανωτέρω, σημείο 1. Βλ. σήμερα άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 3201/90.

9 — Η λέξη «wines» (οίνοι) που χρησιμοποιείται στην αγγλική έκδοση του κανονισμού είναι προδήλως λάθος. το σφάλμα δεν επαναλαμβάνεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 3201/90.

Το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχεία α' και β', επιτρέπει στα κράτη μέλη να επιβάλλουν περαιτέρω περιορισμούς στη χρήση των ενδείξεων που αναφέρονται στην παράγραφο 1. Να σημειωθεί επίσης ότι το άρθρο 5, παράγραφος 3, προβλέπει ότι:

«Η ένδειξη του ονόματος της εκμεταλλεύσεως ή του συγκροτήματος των αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων, που αναφέρεται στο άρθρο 28, παράγραφος 2, στοιχείο λ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 355/79, γίνεται με ενδείξεις ανάλογες με αυτές που εμφαίνονται στην παράγραφο 1.»

Συνεπώς, το άρθρο 5, παράγραφος 3, εφαρμόζει το άρθρο 28, παράγραφος 2, στοιχείο κ', του κανονισμού 355/79, το οποίο επιτρέπει να συμπληρώνονται τα στοιχεία στις ετικέτες των οίνων που εισάγονται από τρίτες χώρες με την ένδειξη:

«του ονόματος της αμπελουργικής εκμεταλλεύσεως ή της ομάδας αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων, όπου ελήφθη ο εν λόγω οίνος και η οποία δύναται να προσδώσει σε αυτόν μεγαλύτερη φήμη, εφόσον η ένδειξη αυτή έχει ρυθμισθεί με διατάξεις της τρίτης χώρας καταγωγής.»

Διαπιστώνεται συνεπώς ότι η διατύπωση του άρθρου 28, παράγραφος 2, στοιχείο κ', ομοιάζει πολύ με εκείνη των άρθρων 2, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', και 12, παράγραφος 2, στοιχείο λ'.

10. Τα άρθρα 2, παράγραφος 3, στοιχείο στ', και 12, παράγραφος 2, στοιχείο ο', του κανονισμού 355/79, εκτελούνται με το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 997/81, το οποίον ορίζει ότι:

«Οι ενδείξεις που αναφέρονται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο στ', και στο άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο π' (...) είναι:

(...)

β)για τους γαλλικούς οίνους: "mis en bouteille à la propriété", "mise d'origine", "mis en bouteille par les producteurs réunis" και, εφόσον πληρούνται οι όροι του άρθρου 5 του παρόντος κανονισμού, "mis en bouteille au château" ή "mis en bouteille au domaine".

(...)»

11. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 43, παράγραφος 1, του κανονισμού 355/79 προβλέπει ότι:

«Η περιγραφή και η παρουσίαση των προϊόντων (...) δεν δύνανται να είναι ικανές

να προκαλέσουν σύγχυση ως προς το είδος, την καταγωγή και τη σύσταση του προϊόντος, όσον αφορά τις ενδείξεις που προβλέπονται στα άρθρα 2, 12, 27, 28 και 29.» [10]

12. Κατά τον χρόνο ενάρξεως της κύριας δίκης, ίσχυαν οι διατάξεις των κανονισμών 355/79 και 997/81 παρά οι επαναφερθείσες εν ισχύι διατάξεις με τους κανονισμούς 2392/89 και 3201/90 αντίστοιχα, μολονότι αυτές ισχύουν σήμερα. Επειδή τα αιτήματα της κύριας δίκης αφορούν εν μέρει την περίοδο κατά την οποία ίσχυαν οι προϊσχύσαντες κανονισμοί, θα συνεχίσω να αναφέρομαι σ' εκείνους τους κανονισμούς. Πάντως, όπως είδαμε, οι σχετικές διατάξεις είναι κατ' ουσίαν οι ίδιες στις δύο ομάδες κανονισμών.

Οι ισχυρισμοί των διαδίκων

13. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν οι διάδικοι της κύριας δίκης, η Επιτροπή, καθώς και η Γαλλική και η Ιταλική Κυβέρνηση. Με εξαίρεση την Ιταλική Κυβέρνηση, όλοι παρέστησαν στην προφορική συζήτηση.

10 — Η αντίστοιχη διάταξη του κανονισμού 2392/89, το άρθρο 40, παράγραφος 1, έχει παρόμοια αλλά πιο λεπτομερή διατύπωση.

14. Οι ενάγοντες της κύριας δίκης δεν αμφισβητούν ότι, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, μπορεί να επιτραπεί σε συνεταιρισμό οινοποιών να χρησιμοποιεί ονομασία περιέχουσα την ένδειξη «château» προς περιγραφή του παραγομένου από τον συνεταιρισμό οίνου. Εντούτοις, κατά την άποψή τους, αυτό μπορεί να επιτραπεί μόνον εφόσον πληρούνται δύο προϋποθέσεις. Πρώτον, το château στο οποίο αναφέρεται η ονομασία δεν πρέπει να είναι ιδιοκτησία άλλου οινοποιού, ο οποίος στην περίπτωση αυτή θα έχει το αποκλειστικό δικαίωμα χρήσεως της ονομασίας. Δεύτερον, θα πρέπει να υπάρχει επαρκής ομοιομορφία της χρησιμοποιουμένης από τα μέλη του συνεταιρισμού τεχνικής οινοποιήσεως, ιδίως όσον αφορά τον τρύγο και την οινοποίηση των σταφυλιών, καθώς και την αποθήκευση και την εμφιάλωση του οίνου. Επιπλέον, εάν μερικά μέλη του συνεταιρισμού καλλιεργούν έδαφος που δεν αποτελεί τμήμα του κτήματος του château, το κρασί που φέρει την ονομασία του château πρέπει να παράγεται χωριστά και αποκλειστικά από σταφύλια καλλιεργούμενα σε εκτάσεις ανήκουσες στο κτήμα.

15. Κατά τους εναγομένους της κύριας δίκης, εξάλλου, η ονομασία που περιέχει την ένδειξη «château» μπορεί να χρησιμοποιείται για την περιγραφή του οίνου, εφόσον αυτός παράγεται από ενιαία αμπελουργική εκμετάλλευση. Συναφώς, το αποφασιστικό κριτήριο είναι εάν ο εν λόγω αμπελώνας ελέγχεται από ενιαία οικονομική μονάδα. Εφόσον, κατά την άποψη των εναγομένων της κύριας δίκης, ο συνεταιρισμός οινοπαραγωγών πρέπει να θεωρηθεί ως ενιαία οικονομική μονάδα, οι εναγόμενοι ανεπιφύλακτα θα απαντούσαν καταφατικά στο πρώτο υποβληθέν ερώτημα. Συνεπώς, η ένδειξη «château» μπορεί να χρησιμοποιείται για την περιγραφή οίνου παραγομένου από παρόμοιο συνεταιρισμό. Ως προς το δεύτερο ερώτημα, το γεγονός ότι μερικά μέλη

του συνεταιρισμού ενδέχεται να καλλιεργούν εδάφη μη ανήκοντα στο αρχικό κτήμα του château δεν μεταβάλλει, κατά την άποψη των εναγομένων, την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο πρώτο ερώτημα, υπό τον όρον ότι η οινοποίηση των σταφυλιών από εδάφη του château πραγματοποιείται χωριστά από τα σταφύλια που καλλιεργούνται σε άλλες εκτάσεις.

16. Κατά την άποψη της Επιτροπής, αποφασίζεται κυρίως κατά το εθνικό δίκαιο το ποιος οινοπαραγωγός έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιεί την ονομασία «Château de Calce». Οι διατάξεις του άρθρου 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 997/81 πρέπει βεβαίως να τηρούνται. οι διατάξεις αυτές απαιτούν ωστόσο μόνον ότι η παραγωγή κρασιού θα γίνεται αποκλειστικά από σταφύλια του αμπελώνα και η οινοποίηση θα πραγματοποιείται εκεί. Το γεγονός ότι η εν λόγω έκταση αποτελείται από χωριστά τεμάχια, έκαστο των οποίων καλλιεργείται από διαφορετικό μέλος του συνεταιρισμού, δεν αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 5, παράγραφος 1. Παρά τη διατύπωσή της, η διάταξη αυτή εφαρμόζεται σε ομάδα αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων όπως και σε μια ενιαία αμπελουργική εκμετάλλευση, εφόσον η οινοποίηση πραγματοποιείται από κοινού. Επιπλέον, κατά την άποψη της Επιτροπής, η εφαρμογή του άρθρου 5, παράγραφος 1, δεν επηρεάζεται από το γεγονός ότι μερικά μέλη του συνεταιρισμού καλλιεργούν εκτάσεις μη ανήκουσες στο αρχικό κτήμα του château.

17. Η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν απαγορεύει ούτε σε συνεταιρισμό οινοπαραγωγών ούτε στα μεμονωμένα μέλη του να χρησιμοποιούν την ένδειξη château. Η Γαλλική Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι, στο γαλλικό δίκαιο, ο γεωργικός συνεταιρισμός έχει νομική προσωπικότητα χωριστή από τα μέλη του. συνεπώς, ένας συνεταιρισμός οινοπαραγωγών είναι κάτι περισσότερο από μια απλή ομάδα διαφορετικών παραγωγών. Εξάλλου, ο συνεταιρισμός δεν μπορεί να θεωρηθεί κατά κυριολεξία «τρίτο πρόσωπο» σε σχέση με τα μέλη του, εφόσον υπάρχει μόνο για να συνεχίζει και να διευκολύνει τις δραστηριότητες των μελών του. Κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, αυτό συνεπάγεται ότι η ένδειξη château μπορεί να χρησιμοποιείται για την περιγραφή του οίνου παραγωγού-μέλους συνεταιρισμού, ακόμη και εάν η οινοποίηση γίνεται από τον συνεταιρισμό, εφόσον το κρασί που παράγεται από τον τρύγο του παραγωγού διατηρείται χωριστά από το υπόλοιπο κρασί που παράγει ο συνεταιρισμός. Το ίδιο ισχύει, κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, όταν αριθμός τέτοιων παραγωγών χρησιμοποιεί συλλογικά τις οινοποιητικές εγκαταστάσεις του συνεταιρισμού.

18. Τέλος, η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι το άρθρο 5, παράγραφος 1, αποκλείει τη χρήση της ενδείξεως château για τον χαρακτηρισμό οίνου παραγομένου από σταφύλια καλλιεργούμενα σε έκταση μη ανήκουσα πλέον στο κτήμα του château. Κατά την Ιταλική Κυβέρνηση, αυτό συμβαίνει όταν το αρχικό κτήμα έχει κατατμηθεί σε τεμάχια τα οποία στη συνέχεια πωλήθηκαν.

Εξέταση των υποβληθέντων ερωτημάτων

19. Για να δοθεί απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα, πρέπει να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ των ζητημάτων που αφορούν αποκλειστικά το εθνικό δίκαιο και εκείνων που άπτονται του κοινοτικού δικαίου.

20. Ένα από τα κεντρικά θέματα που ανέκυψαν στην κύρια δίκη είναι εάν οι ιδιοκτήτες κτιρίου γνωστού ως Château de Calce έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να χρησιμοποιούν την ονομασία αυτού για την περιγραφή, μεταξύ άλλων, οίνου παραγομένου από αμπελώνες που αρχικά ανήκαν στο κτήμα του château. Μου φαίνεται, ωστόσο, ότι οι διατάξεις του κανονισμού 997/81 δεν μπορεί να έχουν άμεση σχέση με το θέμα αυτό. Ειδικότερα, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού δεν διακρίνει μεταξύ της χρησιμοποιήσεως των ενδείξεων «château» και «domaine» (ή μεταξύ «Schloß», «Domäne» και «Burg»). Συνεπώς, η κυριότητα του κτιρίου του château δεν αποτελεί κατά τεκμήριο σημαντικό στοιχείο, για τους σκοπούς αυτής της διατάξεως, μολονότι μπορεί βεβαίως να έχει σημασία από απόψεως εθνικού δικαίου. και φαίνεται ότι στην πραγματικότητα δόθηκε στον συνεταιρισμό η συμβουλή να αποκτήσει τμήματα του château προκειμένου να προστατεύσει το δικαίωμά του να χρησιμοποιεί την ονομασία στα πλαίσια του γαλλικού δικαίου. Αντιθέτως, φαίνεται ότι δεν απαιτείται ούτε από το γαλλικό δίκαιο για το περιγραφόμενο ως «Château de Calce» κρασί να παράγεται στις σημερινές εγκαταστάσεις του château.

21. Τέλος, όσον αφορά οίνο παραγόμενο από ενιαία αμπελουργική εκμετάλλευση, το άρθρο 5, παράγραφος 1, επιβάλλει κυρίως δύο όρους: ο οίνος πρέπει να παράγεται αποκλειστικά από σταφύλια τρυγηθέντα από τον οικείο αμπελώνα και, δεύτερον, η οινοποίηση να πραγματοποιείται στην εκμετάλλευση αυτή. Όπως ήδη ανέφερα, οι όροι ισχύουν επίσης για τη χρήση των ενδείξεων «château» και «domaine». Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού, τα κράτη μέλη μπορούν βεβαίως να θεσπίσουν πρόσθετα κριτήρια για τη χρήση αυτών των ενδείξεων. Έτσι μπορεί να θεωρηθεί επιθυμητό, από τους καταναλωτές, να απαιτείται να παράγεται το κρασί που φέρει την ονομασία κάποιου château από αμπελώνες που έχουν κάποια σχέση με το αρχικό κτίριό του. Βεβαίως, μπορεί να αντιταχθεί το επιχείρημα ότι είναι αναγκαίο να επιβληθεί ένας τέτοιος όρος για την προστασία του καταναλωτή από ψευδή ή παραπλανητικά στοιχεία, σύμφωνα με το άρθρο 43, παράγραφος 1, του κανονισμού 355/79: βλ. Weigand κατά Schutzverband Deutscher Wein [11]. Εντούτοις, στην παρούσα υπόθεση είναι σαφές ότι όλοι οι διάδικοι μπορούν να επικαλεσθούν σχέση με το κτίριο του château, μολονότι δεν λαμβάνεται υπόψη η κυριότητά τους επί τμημάτων του κτιρίου, διότι τόσο οι ενάγοντες όσο και ο δεύτερος των εναγομένων της κύριας δίκης παράγουν οίνο από αμπελώνες που αρχικά αποτελούσαν τμήμα του κτήματος που είναι προσαρτημένο στο château. Εξάλλου, το εάν τα κρασιά τους για τον λόγο αυτό περιγράφονται ορθότερα ως προερχόμενα από το «Château de Calce» ή από τον «Domaine de Calce» είναι ερώτημα στο οποίο μόνο ένα γαλλικό δικαστήριο μπορεί να απαντήσει, ακριβώς διότι μόνο ένα γαλλικό δικαστήριο είναι σε θέση να προσδιορίσει τα ακριβή όρια του εν λόγω κτήματος. Τέτοια ερωτήματα αποτελούν ζητήματα εθνικού δικαίου και εφαρμογής του εθνικού δικαίου επί των πραγματικών περιστατικών.

22. Επιπλέον, είναι σαφές ότι δεν ανακύπτει θέμα ερμηνείας της οδηγίας περί σημάτων [12]. Οι ενάγοντες της κύριας δίκης παραπέμπουν στις γραπτές παρατηρήσεις τους στο άρθρο 4, παράγραφος 4, στοιχείο γ', περίπτωση i, της οδηγίας, το οποίο προβλέπει ότι η καταχώριση σήματος μπορεί να

11 — Υπόθεση 56/80, Συλλογή 1981, σ. 583, σκέψη 19.

12 — Πρώτη οδηγία 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1).

μη γίνει δεκτή ή να ανακληθεί, στον βαθμό που η χρήση του απαγορεύεται δυνάμει προγενεστέρου δικαιώματος επί της ονομασίας. Εντούτοις, η εφαρμογή αυτής της διατάξεως είναι προαιρετική για τα κράτη μέλη. Πάντως, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να καθορίσει ποια δικαιώματα επί της ονομασίας «Château de Calce» εξακολουθούσαν να υπάρχουν προτού υποβληθεί η αίτηση καταχωρίσεως της ονομασίας ως εμπορικού σήματος.

23. Συνεπώς, τα μόνα θέματα που χρειάζεται να εξεταστούν εδώ είναι εάν, για τους σκοπούς του άρθρου 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 997/81, μπορεί να θεωρηθεί ότι ο τρύγος και η οινοποίηση πραγματοποιούνται στην ίδια «αμπελουργική εκμετάλλευση». Επομένως, πρέπει να εξεταστεί εάν τα σταφύλια που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή οίνου περιγραφομένου ως «Château de Calce» μπορεί να θεωρηθεί, για τους σκοπούς του άρθρου 5, παράγραφος 1, ότι τρυγήθηκαν από «αμπελουργική εκμετάλλευση» και εάν η οινοποίηση μπορεί επίσης να θεωρηθεί ότι πραγματοποιείται σ' αυτήν την «αμπελουργική εκμετάλλευση». Θα πρέπει να υπομνησθεί ότι, μολονότι ο συνεταιρισμός είναι υπεύθυνος για την οινοποίηση των σταφυλιών, τα σταφύλια τρυγώνται από αμπέλια που ανήκουν σε μεμονωμένα μέλη του συνεταιρισμού. Μου φαίνεται ότι ο συνεταιρισμός παραγωγών που δεν παράγει κρασί από δικούς του αμπελώνες πρέπει, για τους σκοπούς του κανονισμού, να θεωρηθεί ως ομάδα αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων παρά ως ενιαία αμπελουργική εκμετάλλευση. Επομένως, το περιγραφόμενο ως «Château de Calce» κρασί παράγεται όχι από σταφύλια που τρυγήθηκαν από έναν αμπελώνα, αλλά προέρχεται μάλλον από τον τρύγο ομάδας αμπελώνων, έκαστος των οποίων ανήκει σε μεμονωμένα μέλη του συνεταιρισμού και καλλιεργείται από αυτά [13].

24. Επομένως, ανακύπτει το ερώτημα εάν μια ομάδα αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων μπορεί να θεωρηθεί ότι πληροί τους όρους του άρθρου 5, παράγραφος 1, για τη χρήση των ενδείξεων «château» ή «domaine». Πρέπει να σημειωθεί ότι, αντιθέτως προς μερικές άλλες διατάξεις του κανονισμού, το άρθρο 5, παράγραφος 1, δεν αναφέρεται ρητά σε ομάδες αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων. Εξάλλου, το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο γ', προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν:

«να επιφυλάσσουν τη χρησιμοποίηση άλλων ενδείξεων για οίνους, οι οποίοι προέρχονται εξ ολοκλήρου από σταφυλές που παρήχθησαν στους αμπελώνες που ανήκουν στην αμπελουργική εκμετάλλευση *ή σε συγκρότημα αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων* και περιγράφονται κατά τον τρόπο αυτό, μόνον, εφόσον η οινοποίηση πραγματοποιήθηκε μέσα στην εκμετάλλευση αυτή *ή από αυτό το συγκρότημα*». [Η υπογράμμιση δική μου].

Επίσης, όπως είδαμε, το άρθρο 5, παράγραφος 3, εφαρμόζεται στην «ένδειξη του ονόματος της εκμεταλλεύσεως *ή του συγκροτήματος των αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων*, που αναφέρεται στο άρθρο 28, παράγραφος 2, στοιχείο λ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 355/79» και προβλέπει ότι αυτό γίνεται «με ενδείξεις ανάλογες με αυτές που εμφαίνονται στην παράγραφο 1». Επιπλέον,

13 — Στο άρθρο 5, του κανονισμού 997/81 «wine-growing holding» και «vineyard» χρησιμοποιούνται ως συνώνυμα και αποτελούν μετάφραση της γαλλικής εκφράσεως «exploitation viticole» (αμπελουργική εκμετάλλευση).

υπενθυμίζεται ότι τόσο το άρθρο 5, παράγραφος 1, όσο και το άρθρο 5, παράγραφος 2, αποτελούν εφαρμογή του άρθρου 12, παράγραφος 2, στοιχείο λ', του κανονισμού 355/79, το οποίο αναφέρεται στην ένδειξη «του ονόματος της αμπελουργικής εκμεταλλεύσεως *ή της ομάδας αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων*, όπου παρήχθη ο εν λόγω v. q. p. r. d.» [14], και ότι το άρθρο 28, παράγραφος 2, στοιχείο κ', περιέχει παράλληλη διάταξη που εφαρμόζεται σε οίνους που εισάγονται από τρίτες χώρες [15].

25. Ενόψει αυτών των διατάξεων, το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 997/81 μπορεί να ερμηνευθεί ότι έχει εφαρμογή, τουλάχιστον υπό ορισμένες προϋποθέσεις, σε ονομασίες που περιγράφουν ομάδα αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων και όχι μόνο σε ονομασία που περιγράφει ενιαία αμπελουργική εκμετάλλευση. Εντούτοις, για να υιοθετηθεί τέτοια διασταλτική ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 1, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι σκοποί της διατάξεως.

26. Οι σκοποί αυτοί καθορίζονται στις αιτιολογικές σκέψεις του κανονισμού. Σύμφωνα με την έκτη αιτιολογική σκέψη:

«(...) ορισμένες ενδείξεις και διευκρινίσεις έχουν εμπορική αξία ή δύνανται να συμβάλουν στην καλή φήμη του προσφερομένου προϊόντος, χωρίς αυτό να είναι απόλυτα αναγκαίο. πρέπει να γίνουν δεκτές, στο μέτρο που δικαιολογούνται και δεν δημιουργούν παρανόηση ως προς την ποιότητα του προϊόντος. πρέπει, εντούτοις, λόγω του ειδικού χαρακτήρα ορισμένων από τις ενδείξεις αυτές, να επιτρέπεται στα κράτη μέλη να περιορίζουν τις διευκολύνσεις που παρέχονται στους ενδιαφερομένους».

Η σκέψη αυτή φαίνεται ότι αιτιολογεί τόσο το άρθρο 2, παράγραφος 3, όσο και το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού. Το άρθρο 2, παράγραφος 3, περιέχει κατάλογο ενδείξεων (π. χ. «Grand cru classé», «Cru bourgeois») που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την επισήμανση ενός v. q. p. r. d. . αποτελεί εφαρμογή του άρθρου 12, παράγραφος 2, στοιχείο θ', του κανονισμού 355/79, το οποίο επιτρέπει τη χρήση «παραδοσιακών συμπληρωματικών ενδείξεων, εφόσον αυτές χρησιμοποιούνται κατά τους όρους τους προβλεπόμενους από τη νομοθεσία του κράτους μέλους παραγωγού και αναγράφονται σε κατάλογο που θα καθορισθεί».

27. Είναι σαφές ότι η χρήση ενδείξεων, όπως οι μνημονευόμενες στα άρθρα 2, παράγραφος 3 και 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 997/81, οι οποίες μπορεί να συμβάλλουν στην αξία ή τη φήμη του προϊόντος, προϋποθέτει κάποιο βαθμό ομοιομορφίας και συνοχής στην ποιότητα του προσφερομένου προς πώληση προϊόντος. Επομένως, όπως διευκρινίζει η έκτη αιτιολογική σκέψη, οι ενδείξεις δεν πρέπει να είναι παραπλανητικές όσον αφορά την ποιότητα του προϊόντος. όρος ο οποίος είναι επίσης σαφής στο άρθρο 43, παράγραφος 1, του κανονισμού 355/79 [16]. Οσάκις ένα κρασί περιγράφεται ως προερχόμενο από αμπελώνα που φέρει την ονομασία ενός ιδιαι-

14 — Βλ. ανωτέρω, σημείο 8.

15 — Βλ. σημείο 9.

16 — Παρατίθεται ανωτέρω στο σημείο 11.

τέρου «château» ή «domaine», εξυπακούεται σαφώς ότι η μέθοδος παραγωγής εφαρμόστηκε υπό τον έλεγχο μεμονωμένου παραγωγού που ενδιαφέρεται για τη διατήρηση της ποιότητας και της φήμης του προϊόντος του. Συνεπώς, τα κράτη μέλη μπορούν να συνεχίσουν να επιτρέπουν τη χρήση παραδοσιακών ενδείξεων, εφόσον δεν προκαλείται σύγχυση.

28. Αυτή η ερμηνεία του στόχου που επιδιώκει το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 997/81 επιβεβαιώνεται από την εικοστή εβδόμη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού [17], όπου εκτίθεται ότι:

«(...) η ένδειξη, ότι ένας οίνος εμφιαλώθηκε μέσα στην αμπελουργική εκμετάλλευση όπου οι σταφυλές, από τις οποίες προέρχεται, τρυγήθηκαν και οινοποιήθηκαν, ή υπό ισοδύναμες συνθήκες, εκφράζει την ιδέα σύμφωνα με την οποία όλες οι φάσεις παραγωγής του οίνου αυτού πραγματοποιήθηκαν υπό τη διαχείριση και την ευθύνη του ίδιου φυσικού ή νομικού προσώπου, έτσι ώστε ο οίνος, που ελήφθη κατ' αυτό τον τρόπο, χαίρει της εμπιστοσύνης ενός μέρους των αγοραστών. (...) ενδιαφέρει λοιπόν να καθοριστούν οι ενδείξεις που δύνανται να χρησιμοποιηθούν για την παροχή αυτής της πληροφορίας.» [18]

29. Είναι αλήθεια ότι η εικοστή εβδόμη αιτιολογική σκέψη αφορά μάλλον ενδείξεις σχετικές με την εμφιάλωση του οίνου παρά ενδείξεις που περιγράφουν μόνο την αμπελουργική εκμετάλλευση στην οποία παρήχθη ο οίνος. Επομένως, αποτελεί αιτιολογία του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού παρά του άρθρου 5, παράγραφος 1. Είναι σαφές, εξάλλου, ότι οι δύο αυτές διατάξεις είναι στενά συνδεδεμένες και κατ' ουσίαν αντιμετωπίζουν το ίδιο πρόβλημα. Συνεπώς, η ένδειξη ότι το κρασί εμφιαλώνεται όπως περιγράφεται στο άρθρο 17, παράγραφος 1, συνεπάγεται ότι όχι μόνο η εμφιάλωση, αλλά και τα προγενέστερα στάδια της παραγωγής, τελούσαν υπό τον έλεγχο του αυτού ιθύνοντα νου. Συνεπώς, δεν πρέπει να επιτρέπεται σε παραγωγό να χρησιμοποιεί την ένδειξη «mis en bouteille au château», εκτός εάν μπορεί να εγγυάται την ύπαρξη ενιαίου ελέγχου καθ' όλα τα στάδια της οινοποιήσεως. Σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 1, η ένδειξη «mis en bouteille au château» μπορεί να χρησιμοποιείται οσάκις πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 5 και επιπλέον οι σχετικές με την εμφιάλωση προϋποθέσεις. Επομένως, το άρθρο 5 πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα του στόχου που διευκρινίζεται στην εικοστή εβδόμη αιτιολογική σκέψη.

30. Ως προς τα στάδια παραγωγής προ της εμφιαλώσεως, η χρήση των ενδείξεων «château» και «domaine» θα υπόκειται σε όρους όμοιους με εκείνους που ισχύουν στην περίπτωση των ενδείξεων που μνημονεύονται στο άρθρο 17, παράγραφος 1. Βεβαίως, οι ενδείξεις «château» και «domaine» (καθώς και «mis en bouteille au château» και «mis en bouteille au domaine») μπορεί να υπόκεινται σε αυστηρότερες προϋποθέσεις απ' ό, τι οι υπόλοιπες ενδείξεις που μνημονεύονται στο άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο β', δηλαδή «mis en bouteille à la propriété», «mise

17 — Πρόκειται για την εικοστή έκτη αιτιολογική σκέψη του αγγλικού κειμένου.

18 — Πρέπει να σημειωθεί ότι ο όρος «wine-growing holding» σ' αυτήν την αιτιολογική σκέψη αποδίδει ακόμη μια φορά τον γαλλικό όρο «exploitation viticole», έκφραση που, όπως είδαμε, αποδίδεται στο άρθρο 5 ως «vinegard» και ως «wine-growing holding»: βλ. ανωτέρω, σημείο 13. Εντούτοις, «vineyard» και «holding» δεν χρησιμοποιούνται στον κανονισμό πάντοτε ως συνώνυμα: βλ. την έκφραση «vineyard belonging to the holding» στο άρθρο 4, παράγραφος 3. Στην περίπτωση αυτή «vineyard» αποδίδει τη γαλλική λέξη «vignes», στη φράση «(des) vignes faisant partie de l'exploitation viticole».

d'origine» και «mis en bouteille par les producteurs réunis». Υπάρχει μια περίπτωση, ιδίως, όπου οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή του άρθρου 5, παράγραφος 1, φαίνονται αυστηρότερες. Όπως είδαμε, τα άρθρα 5, παράγραφος 1, και 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 997/81 αποτελούν εφαρμογή του άρθρου 12, παράγραφος 2, στοιχεία λ' και ο', αντίστοιχα, του κανονισμού 355/79 [19]. Το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο λ', εφαρμόζεται σε δύο είδη ονομασίας: εκείνα που περιγράφουν «αμπελουργική εκμετάλλευση» και εκείνα που περιγράφουν «ομάδα αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων», όπου παρήχθη ο εν λόγω οίνος. Εξάλλου, το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο ο', αναφέρει ότι έχει εφαρμογή σε τρεις περιπτώσεις: συγκεκριμένα, σε οίνους εμφιαλωθέντες «εντός της αμπελουργικής εκμεταλλεύσεως», σε οίνους εμφιαλωθέντες «από ομάδα αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων» και σε οίνους εμφιαλωθέντες σε επιχείρηση που συνδέεται με την ομάδα αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων από την οποία τρυγήθηκαν τα σταφύλια [20].

31. Όπως ήδη ανέφερα, το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 997/81 μπορεί να ερμηνευθεί ότι επιτρέπει τη χρήση των ενδείξεων «château» και «domaine» όχι μόνο στην περίπτωση οίνου που παράγεται από ενιαία αμπελουργική εκμετάλλευση, αλλά και στην περίπτωση οίνου που παράγεται από ομάδα αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων. Είδαμε ότι η ερμηνεία αυτή ενισχύεται τόσο από το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο λ', του κανονισμού 355/79, εφαρμογή του οποίου αποτελεί το άρθρο 5, παράγραφος 1, όσο και από το γράμμα του άρθρου 5, παράγραφοι 2 και 3 [21]. Αντιθέτως, εντούτοις, φαίνεται ότι το άρθρο 5, παράγραφος 1, δεν έχει εφαρμογή σε περιπτώσεις που ο οίνος παράγεται όχι από ομάδα αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων από την οποία τρυγήθηκαν τα σταφύλια, αλλ' από χωριστή επιχείρηση με την οποία συνδέονται οι αμπελουργικές εκμεταλλεύσεις, διότι ούτε το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο λ', του κανονισμού 355/79 ούτε οι άλλες διατάξεις του άρθρου 5 του κανονισμού 997/81 προβλέπουν τέτοια δυνατότητα. Μου φαίνεται επομένως ότι, όταν ο οίνος παράγεται από σταφύλια που τρυγήθηκαν από ομάδα αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων, ελάχιστη προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 5, παράγραφος 1, είναι να παράγεται ο οίνος εντός των εγκαταστάσεων της ομάδας ή τουλάχιστον υπό όρους που παρέχουν ισοδύναμες εγγυήσεις. Τέτοιες εγγυήσεις υπάρχουν όταν η οινοποίηση πραγματοποιήθηκε υπό την πραγματική διεύθυνση και την αυστηρή, συνεχή εποπτεία του συνεταιρισμού καθώς και την αποκλειστική ευθύνη του: βλ. Goldenes Rheinhessen κατά Land Rheinland-Pfalz [22].

32. Συμπεραίνω ότι, όσον αφορά τη χρήση της ενδείξεως «château» για την περιγραφή οίνου που παράγεται από ομάδα αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων, πρέπει να πληρούνται τρεις προϋποθέσεις. Πρώτον, τα σταφύλια από τα οποία παράγεται ο οίνος πρέπει να τρυγώνται αποκλειστικά από αμπελώνες ανήκοντες στο αναφερόμενο κτήμα. Δεύτερον, η οινοποίηση πρέπει να πραγματοποιείται στις εγκαταστάσεις της ομάδας ή υπό ανάλογες συνθήκες. Τρίτον, η οινοποίηση πρέπει να πραγματοποιείται υπό τον έλεγχο ενιαίας διευθύνουσας αρχής, παραδείγματος χάριν του διοικητικού συμβουλίου του συνεταιρισμού. Εάν πληρούνται αυτές οι προϋποθέσεις, μου φαίνεται ότι η ένδειξη «château» μπορεί να χρησιμοποιείται ακόμη και οσάκις έχουν κατατμηθεί

19 — Βλ. ανωτέρω, σημεία 8 και 10.

20 — Υπενθυμίζεται ότι στην τελευταία περίπτωση η επιχείρηση πρέπει να βρίσκεται «στην καθορισμένη περιοχή ή αμέσως γειτονική» και πρέπει ο οίνος να έχει παραχθεί από τα σταφύλια αυτά.

21 — Βλ. ανωτέρω, σημείο 24.

22 — Υπόθεση 311/87, Συλλογή 1988, σ. 6295, σκέψη 15.

εκτάσεις του κτήματος και ανήκουν σήμερα σε μεμονωμένα μέλη της ομάδας.

Επομένως, εναπόκειται στο εθνικό δίκαιο να επιβάλει τυχόν προϋποθέσεις που ενδέχεται να κριθούν αναγκαίες για τα προηγούμενα αυτά στάδια.

33. Θα προσέθετα ότι τα στάδια της οινοποιήσεως που πρέπει να βρίσκονται υπό τον έλεγχο ενιαίας διευθύνουσας αρχής είναι όλα τα στάδια από το «πάτημα» των σταφυλιών. Θα ήταν βεβαίως επιθυμητό, από άποψη ποιοτικού ελέγχου, να επιβλέπονται επίσης από την εν λόγω αρχή και τα προγενέστερα στάδια της παραγωγής. Εντούτοις, η αιτιολογική έκθεση του κανονισμού (ΕΟΚ) 3886/89 [23], ο οποίος τροποποίησε, λόγω της αποφάσεως στην υπόθεση Goldenes Rheinhessen, την επί του παρόντος ισχύουσα διάταξη που αντιστοιχεί στο άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο ο', του κανονισμού 355/79 [24], αναφέρεται μόνο στην προϋπόθεση ότι «τα διάφορα στάδια της παραγωγής, *τουλάχιστον από το πάτημα των σταφυλιών και μετά*, ευρίσκονταν υπό τον έλεγχο του παραγωγού» (η υπογράμμιση δική μου). Συνεπώς, φαίνεται ότι η φράση «στάδια της παραγωγής» της εικοστής εβδόμης αιτιολογικής σκέψεως του κανονισμού 997/81 πρέπει να ερμηνευθεί ως περιλαμβάνουσα προηγούμενα στάδια, όπως τη διαλογή, την καλλιέργεια και τον τρύγο των σταφυλιών [25]. Ούτε, κατά τη γνώμη μου, μπορεί τέτοια προϋπόθεση να απορρέει από οποιαδήποτε άλλη πηγή του κοινοτικού δικαίου, ειδικότερα από την έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού [26] ή από το γράμμα του άρθρου 12, παράγραφος 2, στοιχείο λ', του κανονισμού 355/79 [27].

34. Με το δεύτερο ερώτημά του, το Cour de Cassation ζητεί να πληροφορηθεί εάν επηρεάζεται η εφαρμογή του άρθρου 5, παράγραφος 1, από το γεγονός ότι οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί είναι μέλη συνεταιρισμού περιλαμβάνοντος επίσης μεταξύ των μελών του οινοπαραγωγούς που καλλιεργούν αμπελώνες μη ανήκοντες στο κτήμα του château.

35. Σ' αυτήν την περίπτωση υπάρχει σαφώς κίνδυνος αναμίξεως του οίνου που παράγεται από σταφύλια που τρυγήθηκαν από το κτήμα του château με οίνους που παράγονται από άλλα σταφύλια. Εάν συνέβαινε αυτό, θα υπήρχε προφανής κίνδυνος παραπλανήσεως των καταναλωτών, διότι ο χαρακτηρισμός του ως «Château de Calce» (παραδείγματος χάριν) δεν θα εγγυάτο πλέον ότι το κρασί παρήχθη από σταφύλια που τρυγήθηκαν από αμπελώνες του château. Ο κίνδυνος αυτός αποτρέπεται ωστόσο, εάν αξιόπιστοι παραγωγοί είναι σε θέση να διασφαλίζουν τη χωριστή οινοποίηση των σταφυλιών που τρυγήθηκαν από τους αμπελώνες του château. Εάν πληρούται αυτή η πρόσθετη προϋπόθεση, δεν υπάρχει αντίρρηση να συνεχισθεί να χρησιμοποιείται η ονομασία «Château de Calce» για την περιγραφή οίνου που παράγεται από τα κατάλληλα σταφύλια, διότι, ενόσω το κρασί παράγεται χωριστά από άλλα κρασιά στις ίδιες εγκαταστάσεις, η χρήση της ονομασίας δεν θα προκαλεί σύγχυση όσον αφορά τη φύση, την προέλευση και τη σύνθεση του προϊόντος. έτσι, θα πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 43, παράγραφος 1, του κανονισμού 355/79.

23 — Βλ. ανωτέρω, σημείο 2.

24 — Δηλαδή το άρθρο 11, παράγραφος 2, στοιχείο π', του κανονισμού 2392/89: βλ. ανωτέρω, σημείο 7.

25 — Και ομοίως στην εικοστή ογδόη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 3201/90. Το ζήτημα αν η προϋπόθεση επεκτείνεται στα στάδια του τρύγου και της καλλιέργειας των σταφυλών εξετάζεται από τον γενικό εισαγγελέα Mischo στο σημείο 19 των προτάσεών του στην υπόθεση Goldenes Rheinhessen (όπ. π., στο σημείο 22).

26 — Παρατίθεται ανωτέρω, στο σημείο 26.

27 — Παρατίθεται ανωτέρω, στο σημείο 8.

Πρόταση

36. Συνεπώς, πιστεύω ότι στα υποβληθέντα από το Cour de Cassation ερωτήματα πρέπει να δοθούν οι ακόλουθες απαντήσεις:

1) Το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 997/81 της Επιτροπής [ή, ανάλογα με την περίπτωση, το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3201/90 της Επιτροπής] πρέπει να ερμηνευθεί ότι σημαίνει ότι, οσάκις αριθμός οινοπαραγωγών τρυγά σταφύλια από αμπελώνες που αρχικά αποτελούσαν τμήμα του κτήματος ενός château, το οποίο στη συνέχεια κατατμήθηκε, και οι οινοπαραγωγοί ίδρυσαν συνεταιρισμό για την οινοποίηση των σταφυλιών, η ένδειξη «château» μπορεί να χρησιμοποιείται για την περιγραφή του οίνου υπό τον όρο:

   α) να παράγεται το κρασί αποκλειστικά από σταφύλια που τρυγώνται από αμπελώνες που αρχικά αποτελούσαν τμήμα του κτήματος του château,

   β) η οινοποίηση να πραγματοποιείται στις εγκαταστάσεις του συνεταιρισμού ή υπό ανάλογες συνθήκες και

   γ) όλα τα στάδια της παραγωγής, τουλάχιστον από το «πάτημα» των σταφυλιών, να βρίσκονται υπό την εποπτεία και τον έλεγχο ενιαίας αρμόδιας διευθύνσεως.

2) Εντούτοις, εάν στις ίδιες εγκαταστάσεις παράγεται επίσης κρασί από σταφύλια που τρυγώνται από αμπελώνες που δεν αποτελούσαν τμήμα του κτήματος του château, πρέπει να καθορίζονται διαδικασίες διασφαλίζουσες ότι τα σταφύλια αυτά οινοποιούνται χωριστά από τα σταφύλια του κτήματος και ότι το κρασί που περιγράφεται ως προερχόμενο από το château να μην αναμιγνύεται με άλλο κρασί.